

**Муниципальный этап олимпиады школьников
по марийскому языку и литературе
2024 – 2025 учебный год
8 класс**

Чылаже – 130 балл.
Пашалан 150 минут пуалтеш.

1. Шомак-влакым кызытсе орфографий мутерын (2011 ий) йодмыжо почеш марла возен ончыктыза.

Предложений, определений, дополнений, простой предложений, сложный предложений.

(5 балл: кажде чын мутлан 1 балл)

2. Мутлаште йонылыш-влакым төрлыза.

Ончегече, көгерчен, ылыш-корно, имневече, ўдрамаш.

(5 балл: кажде чын мутлан 1 балл)

3. Эскераш шомаклан синоним радамым ыштыза.

(5 балл - 5 деч шуко примерым конден гынат,
5 балл деч шуко лийын ок керт)

4. Ойлончо-влакым член шот дене лончылыза да ойлымаш ужалым ончыктыза.

Тый нимом от пале. Вара мыйын кувам адак йўдшў-кечыже клубышто кияш тўналеш. Клублан верчын кунар-гана кочде малаш возаш логалын. (Н. Арбан.)

(10 балл: 5 балл – ойлончым член шот дене лончылымылан,
5 балл – ойлымаш ужалым палемдымылан)

5. Шомак-влакым состав дене лончылыза.

Кидыштыже, кеч-мом, мурызыштым, палемдаш, писын.

(5 балл: кажде чын лончылымо шомаклан 1 балл)

6. Схемылан келшыше шомак-влакым кычал муза:

(5 балл: кажде чын мутлан 1 балл)

7. Ойлончышто кўэмалтше савыртышым кычал муза да мом ончыктымжым умылтарыза.

Клубышто таче каныш улмаш, садлан ик чонанымат ыжым вашлий.

(5 балл)

8. Текстым чоңалтме могырым аклыза (каласкалымаш, описаний але шонкалымаш).

Кумшо гана савушын толын кайымеке, суртоза сўан калыкклан кудывечыш пураш темла; капка ончылно кучен шогалтыше енлан кудывечыш пурымо годым качымарий велым икмыняр оксам пуат. Кудывечыш пурымеке, качымарий кугу венге дене пырля кече почеш кудывечым кум гана кудал эрта, а вашешышт сыра корка дене лекше орҥен ончылно кудал эртымекышт, ўдыр орва кышам тошкалеш. Вара пўртыш кугурак-изирак шот дене пурат: ондак тулар марий, почешыже карт, качымарий ден вуйлатыше, савуш да молат. (Г. Яковлев.)

(5 балл)

9. *Паренҥе* шомакым синонимже дене вашталтен, ойлончым чоңыза. Кундемыштыда кучылталтше диалект шомакым возыза.

(6 балл: 3 балл – ойлончым чын чоңымылан,
3 балл – диалект шомакым умылтарен возымылан)

10. *Шинча* (капкыл ужаш) шомак дене кылдалтше калыкмут-влакым возыза.

(5 балл: кок калыкмут деч шуко возен кертын гын,
5 баллым шындыман)

11. Шкендан портретдам мут полшымо дене сўретлыза.

(10 балл: 5 балл – описаний сынан текстым чоңен кертмылан,
5 балл – йонылыш деч посна возымылан)

12. Ик чын вашмутым ойырен налза.

А) Н. Ильяковын «Латик кролик» ойлымашыштыже Витян кочаже тудлан могай ушан ойым каласаш йўратен?

- 1) Илыш поро пашалан пуалтын.
- 2) Чын – нимо деч шерге.
- 3) Курымым илен эртараш – пасу гоч вончымо гай огыл.
- 4) Поро паша кок ўмырым ила.

Б) В. Сапаевын «Мом каласет, Миля?» повестьыштыже Толя Юралан Москваш кайышаш корным кузе петырен?

- 1) туныктышылан вуйым шийын
- 2) йыраныште рамым почын
- 3) Милялан Юра нерген удам ойлен
- 4) Толя шкеже Москваш каен

В) Осмин Ыыванын «Уна» поэмыжын тўн геройжо – Унай – марий тувыржым кўлан кучыкта?

- 1) журналистлан
- 2) агрономлан

- 3) Москосо академиклан
- 4) шешкыжлан

Г) Ким Васинын «Юкей Егоров» ойлымашыштыже могай исторический жап сүретлалтын?

- 1) граждан сар
- 2) Пугачевский восстаний
- 3) Кугу Ачамланде сар
- 4) япон сар

Д) В. Абукаев-Эмгакын «Кинде шултыш» ойлымашыштыже Семонын аваже могай поро пашам ыштен?

- 1) иян вўд гыч Санюкым утарен
- 2) иян вўд гыч Волойым утарен
- 3) иян вўд гыч Волой ден Санюкым утарен
- 4) кудалтыме киндым поген налын

(5 балл: кажне йодышышто чын вашмутлан 1 балл)

13. Палемдыме ужашым могай произведений гыч налме? Произведенийын лўмжым да авторжым палемдыза.

А) *«Мый кўсенем гыч авамын шўгарже ўмбач налме, ош шовычеш вўдылалме ик кормыж рокым памятник-обелиск воктек пыштышым. Тек авам ден ачамын пырля улмышт гай лийже, тек марий мланде ден Украин мланде курымешлан родо лийышт».*

Б) *«Тўнő мардеж орышыла толаша... Шем кўрган изи пўртыштő аваж ден эргыже шыпак ик-кок мутым пелешткалат. Коктынат ылышаш айдеме улыт... Иктыже ылышын йўсыжым, ойго-орлыкшым чытен кертде йўралтын, весыже – але нимом уждымо, вараксим гай вычыматен ылышаш айдеме...»*

В) *«Кодшо кеҥежым авай деч серышым налым. «Ял вуйысо шонго куэнам кўдырчő рашкалтен». Чонемлан тунар неле-йўсő, каньысыр лийын колтыш. Пуйто лишыл родо-тукымем гыч ала-кўм йомдарышым, шочмо мландын эн шерге, эн чечен падырашыжым шупшыш налыныт. Омыштемат тудо кончен, шарналтен шоналтыме еда шўм-чонем ойгандарен. Тудын дене чеверласыде шым керт».*

(6 балл: ужаш-влакым могай произведений гыч налым палымылан 1 балл, авторым палымылан – 1 балл)

14. Произведенийын жанржым да авторжым палемдыза.

- А) «Маскайге»
- Б) «Кинде шултыш»
- В) «Шонго мичуринец»
- Г) «Петю»

- Д) «Мүкшотар»
- Е) «Югорно»
- Ё) «Уна»
- Ж) «Мом каласет, Миля?»
- З) «Шочмо мландын шокшыжо»
- И) «Ачамын йоратыме мурыжо»

(10 балл: произведенийын жанржым чын палемдымылан 0,5 балл, авторым палымылан – 0,5 балл)

15. Нине ой-влакым могай литературный герой каласен? Лұмыштым возыза. Произведенийын лұмжым палемдыза.

А) *«Сар чарнымек, тудым садак кычал муам. Шүгар ўмбаланже пеледышым ўдем, олмапум шындем. Тек нуно шошымат, кенгежымат пеледышт».*

Б) *«Мыланна вўр йўшў енын киндыже огеш кўл!»*

В) *«Тау, авай, ончен куштыметлан! А ынде мыйым чапле подвиглан благословитле. Вучыза, мый сенымаш дене пўртылам. Ом пўртыл гын, Родина верч, геройла кучедалын, вuem пыштем».*

(6 балл: литературный геройын лұмжым чын палемдымылан 1 балл, произведенийын лұмжым палымылан 1 балл)

16. Почеламут корно-влакын могай стопа дене возалтмыштым, размерым да рифмым палемдыза.

А) Мурен-мурен, кошка логар турийын,
Шем пыл йотке йўр вўд йўаш кўза.
Тушеч ужеш шке шочшыжын чурийым,
Колтен саламым, шулдыржым рўза.

Б) Гўжлалше чодырам, ловыкалтше пасум
Ончен каенам куаналын, асун.
Тунам колынам мый ўпке мутымат,
Тылат ойлынем, лудшо ен, тудымат.

(6 балл: кажне почеламутлан 3 балл дене)

17. Шкетанын творчествожым кў тыге аклен?

«М. Шкетанын творчествожын вийже – калык илыш дене чоткыдын кылдалт шогымаште, руш литературын сай традицийжым моштен кучылтмаште».

(3 балл)

18. Мо тугай эпос?

(3 балл)

19. Герой-влакын могай произведений гыч улмыштым палемдыза. Произведенийын авторжым возыза.

- А) Майрук
- Б) Васли Йыван
- В) Лидия Степановна
- Г) Виктор Эманов
- Д) Нургалий

(10 балл: герой-влакын могай произведений гыч улмыштым палымылан – 5 балл, авторым палымылан – 5 балл)

20. Кажне тўшкаште «кумшо утым» муза. Моланжым рашемден кодыза.

- А) «Шылше», «Кинде шултыш», «Комсомол ўдыр»
- Б) дактиль, ямб, хорей
- В) Микуш, Нургалий, Петю
- Г) комедий, повесть, драма
- Д) эпилог, монолог, диалог

(10 балл: кажне тўшкаште «кумшо утым» чын палемдымылан 1 балл, рашемден кодымылан – 1 балл)

21. Кок слоган стопан хорей дене ныл корнан кўчык почеламутым шонен возыза.

(5 балл)